

De inzet van meetinstrumenten voor motorische vaardigheden door scholen en gemeenten

Factsheet 2022/28

Maxine de Jonge & Marthe Westerbroek

Inleiding

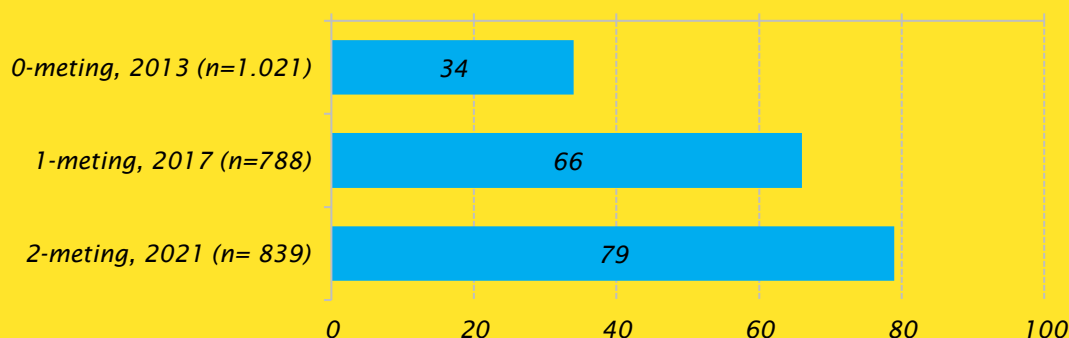
Een meetinstrument voor motorische vaardigheden kan de ontwikkeling van kinderen op een gestructureerde manier in kaart brengen. Onder meetinstrumenten voor motorische vaardigheden verstaan we zowel leerlingvolgsystemen (LVS) als motorische testen. Een LVS volgt de motorische ontwikkeling door de jaren heen door frequente meetmomenten. Motorische testen bepalen de motorische vaardigheden van een kind op één meetmoment (De Jonge et al., 2020).

Een meetinstrument voor motorische vaardigheden kan worden ingezet om:

- motorische vaardigheden en vorderingen op leerling-, klas- en schoolniveau bij te houden;
- kinderen met motorische achterstanden te diagnosticeren;
- informatie voor de lesinhoud van het bewegingsonderwijs te leveren;
- effecten van beweegprogramma's te evalueren.

De afgelopen jaren zijn gemeenten en scholen, onder andere door het Nationaal Sportakkoord, gestimuleerd om meetinstrumenten voor motorische vaardigheden te gebruiken. De vraag is of deze maatregelen hebben geholpen (worden meetinstrumenten vaker ingezet?) en wat ze hebben opgeleverd (wat wordt er met de resultaten gedaan?).

Figuur 1 Gebruik van een leerlingvolgsysteem of motorische test in het bewegingsonderwijs binnen het primair onderwijs, 0-, 1- en 2- meting (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, peiling bewegingsonderwijs in het primair onderwijs, 2013, 2017, 2021.

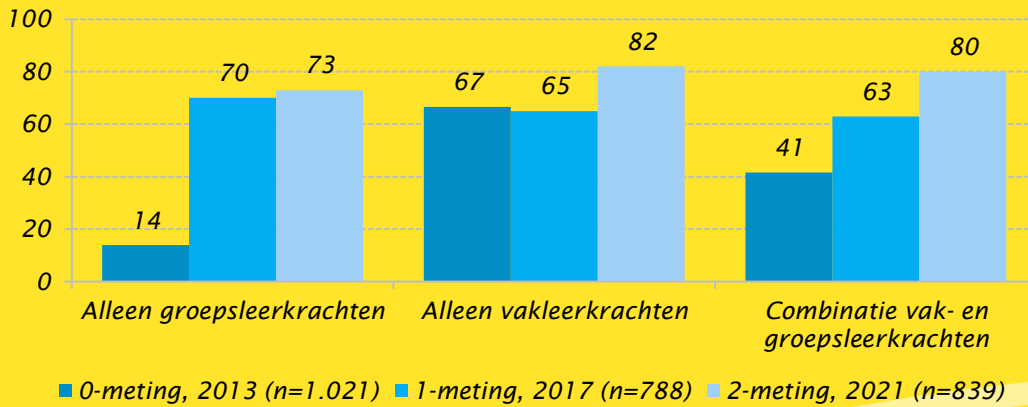
Het Mulier Instituut monitort jaarlijks diverse aspecten van het bewegingsonderwijs, waaronder het gebruik van leerlingvolgsystemen in het bewegingsonderwijs. Elk jaar vindt een peiling plaats in één van de verschillende onderwijsvormen. In 2013, 2017 en 2021 zijn peilingen uitgezet in het primair onderwijs. In het najaar van 2019 en 2022 heeft het Mulier Instituut een vragenlijst uitgezet onder het panel van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). De belangrijkste resultaten van de monitor bewegingsonderwijs (2013, 2017 en 2021) en van het VSG-panel (2019, 2022) over de inzet van meetinstrumenten voor motorische vaardigheden presenteren we in deze factsheet.

Primair onderwijs

In 2013 (n=1083), 2017 (n=788) en 2021 (n=839) zijn schooldirecteuren in het primair onderwijs bevraagd over het gebruik van een LVS of een motorische test in het bewegingsonderwijs op hun school. De resultaten uit de peilingen van 2013 en 2017 lieten een verdubbeling zien van het aandeel basisscholen dat een LVS of motorische test gebruikte (figuur 1). Deze toename is doorgezet in 2021.

In 2013 werd een LVS of motorische test vooral ingezet op scholen waar een vakleerkracht het bewegingsonderwijs verzorgde. Vanaf 2017 werd een LVS of motorische test ook op scholen gebruikt waar een combinatie van vak- en

Figuur 2 Gebruik van een leerlingvolgsysteem of motorische test in het primair onderwijs, naar type leerkracht, 0-, 1- en 2-meting (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, peiling bewegingsonderwijs in het primair onderwijs, 2013, 2017, 2021.

groepsleerkrachten of alleen groepsleerkrachten het bewegingsonderwijs verzorgden (figuur 2).

Uit de peiling van 2021 blijkt dat grote scholen (meer dan 300 leerlingen) significant vaker een LVS of motorische test gebruiken dan kleine scholen (200 leerlingen of minder) (84% versus 75%). Daarnaast blijkt dat het aantal scholen dat een LVS of motorische test gebruikt in sterk stedelijk en zeer sterk stedelijk gebied (respectievelijk 82% en 84%) significant hoger is dan in niet-stedelijk gebied (72%). Dit komt wellicht doordat het bewegingsonderwijs vaker alleen door een vakleerkracht gegeven wordt op scholen in (zeer) sterk stedelijk gebieden en op grote scholen.

De metingen van de leerlingvolgsystemen of motorische testen worden in 2021 voor groep 1-2 minder frequent afgenomen dan voor hogere groepen. Bij groep 3 tot en met 8 worden de metingen meestal iedere vier tot zes maanden afgenomen (67%). Op sommige scholen is dit elke drie maanden (18%) of vaker/doorlopend (16%).

Gemeenten

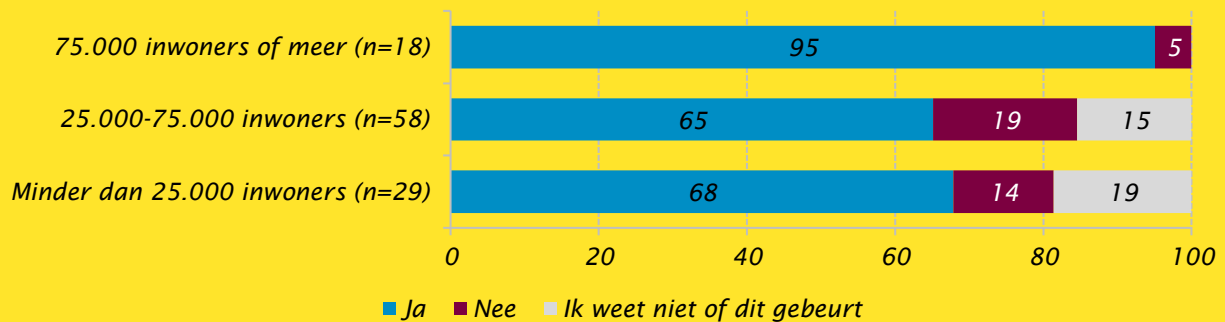
In 2019 en 2022 is via het VSG-panel een vragenlijst uitgezet onder gemeenten (respectievelijk: n=173 en n=105). In 2022 geeft 70 procent van de gemeenten aan dat zij meetinstrumenten voor motorische vaardigheden gebruiken. Dit is aanzienlijk meer dan in 2019 (47%).

We zien verschillen in de inzet en afname van de motorische testen tussen grote (meer dan 75.000 inwoners), middelgrote (25.000-75.000 inwoners) en kleine gemeenten (minder dan 25.000 inwoners) (zie figuur 3). Opvallend is dat een deel van de middelgrote en kleine gemeenten geen zicht heeft op de inzet van motorische testen.

Wie de motorische testen afneemt hangt af van de grootte van de gemeente. In kleine en middelgrote gemeenten worden de motorische testen het vaakst afgenomen door een buurtsportcoach of combinatiefunctionaris (respectievelijk 76% en 59%, niet in figuur). In grote gemeenten wordt dit het vaakst gedaan door vakleerkrachten (79%).

Bij meer dan de helft (57%) van de gemeenten worden de metingen (soms) in opdracht van de gemeente uitgevoerd. Daarnaast geeft 41 procent van de gemeenten aan dat het testen niet in opdracht van de gemeente wordt uitgevoerd, maar dat de gemeente het gebruik van een test door scholen wel stimuleert. Dit komt niet helemaal overeen met hoe de scholen dit ervaren. In 2021 geeft 26 procent van de basisscholen aan dat de gemeente het gebruik van meetinstrumenten op school stimuleert en 50 procent dat de gemeente het gebruik niet stimuleert.

Figuur 3 Gemeentelijke inzet van meetinstrumenten voor motorische vaardigheden, naar aantal inwoners (in procenten)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, september 2022.

Net als in 2019 worden in 2022 de meetinstrumenten voor motorische vaardigheden vooral gebruikt in de leeftijdsgroep van 4 t/m 12 jaar (91% in 2019 en 96% in 2022). De MQ-scan is nog steeds de meest gebruikte motorische test in de gemeenten (54% in 2019 en 57% in 2022).

Het voornaamste doel voor inzet van een meetinstrument voor testen in 2022 is volgens de gemeenten:

- leraren houvast geven voor het afstemmen van de inhoud van de les bewegingsonderwijs (52%);
- de inzet van vakleerkrachten kunnen sturen (49%);
- bepalen welke interventies op gemeentelijk niveau worden ingezet (43%).

Het testen draagt bij aan deze doelen, zij het vaker in beperkte dan in sterke mate (figuur 4). Een aantal gemeenten vindt dat de testen nog niet breed of lang genoeg ingezet worden om de doelen te bereiken (niet in figuur).

In 2022 is gevraagd of gemeenten belemmeringen ervaren bij het gebruiken van de uitkomsten van een meetinstrument voor motorische vaardigheden. Bijna de helft (44%) van de gemeenten ervaart belemmeringen. 18 procent ervaart belemmeringen bij het gebruiken van de uitkomsten op het gebied van extern beheer (bijvoorbeeld AVG). Dit is waarschijnlijk verbonden aan het feit dat veel

gemeenten aangeven dat de gegevens door de school zelf (40%) of door een externe partij worden verwerkt (41%).

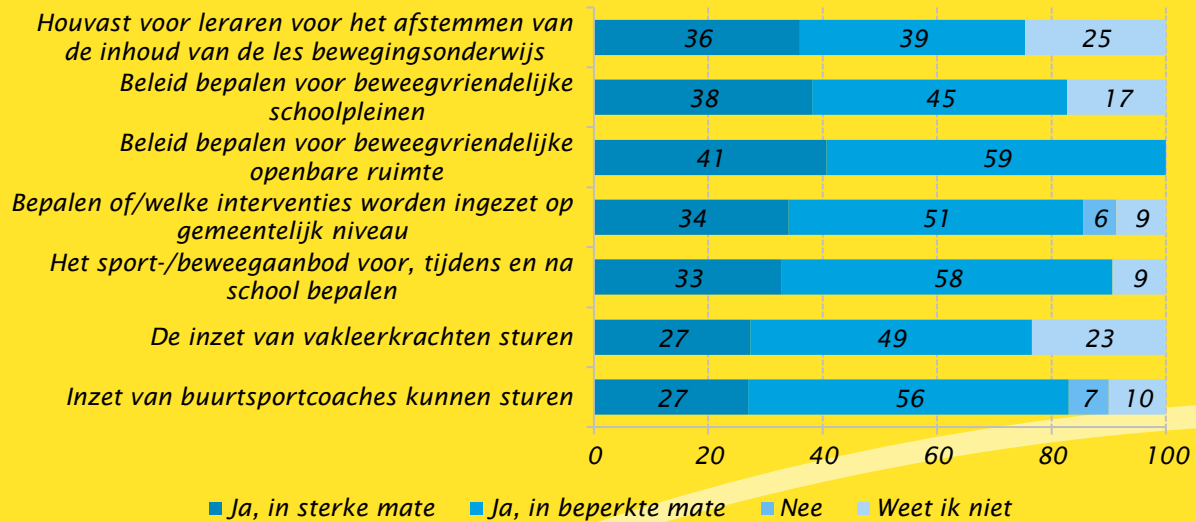
De gemeenten die geen meetinstrument voor motorische vaardigheden inzetten, zijn naar redenen hiervoor gevraagd. De meest voorkomende redenen zijn onvoldoende personeel om de testen uit te voeren en onvoldoende middelen om de uitkomsten te interpreteren. Verder geeft 13 procent van deze gemeenten aan dat ze bezig zijn om in te toekomst een meetinstrument in te zetten.

Conclusies

De inzet van een meetinstrument voor motorische vaardigheden is het afgelopen jaar toegenomen onder gemeenten en scholen in het primair onderwijs. De grootste toename is te zien op scholen waar het bewegingsonderwijs (deels) door een groepsleerkracht gegeven wordt. Opvallend is dat ruim 40 procent van de gemeenten aangeeft dat ze het gebruik van een test door scholen stimuleren, terwijl slechts 26 procent van de scholen aangeeft dat de gemeente dit stimuleert. Wellicht landt de sturing van gemeenten niet altijd bij de scholen of ervaren zij deze niet als sturing.

De toename in de inzet van meetinstrumenten voor motorische vaardigheden bij gemeenten en scholen past in de groeiende aandacht voor het meten van motorische vaardigheden op beleidsniveau, bijvoorbeeld in het Nationaal Sportakkoord. Een van de maatregelen van het sportakkoord is namelijk 'Het ondersteunen van

Figuur 4 De mate waarin het motorisch testen bijdraagt aan het gemeentelijke doel, volgens gemeenten, in 2022 (in procenten, n=105)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, september 2022.

gemeenten en scholen die aan de slag willen om gevalideerde motorische testen integraal toe te passen’.

We zien dat gemeenten testen voornamelijk inzetten om leraren houvast te geven voor het afstemmen van de inhoud van de les bewegingsonderwijs, om de inzet van vakleerkrachten te kunnen sturen en om te bepalen welke interventies op gemeentelijk niveau worden ingezet. Dit lijkt te lukken, zij het vaker in beperkte dan in sterke mate. Mogelijk is in sommige gemeenten meer tijd nodig om te ervaren of de testen bijdragen aan de doelen die gemeenten voor ogen hebben.

Bijna de helft van de gemeenten ervaart belemmeringen bij het gebruiken van de uitkomsten. Twee op de vijf gemeenten geven aan dat de gegevens door de scholen of een externe partij beheerd worden. Dit kan het lastig maken om gegevens in te zien, te verwerken en uiteindelijk voor beleidsdoeleinden te gebruiken.

Aanbevelingen

Het is belangrijk dat informatie die door de meetinstrumenten is opgehaald, wordt omgezet naar acties (denk aan programma’s, interventies en beleid) om impact op de motorische vaardigheden te hebben. Dit

gebeurt volgens gemeenten nu te beperkt. Eigenaren van meetinstrumenten en interventies kunnen gemeenten ondersteunen bij het omzetten van de uitkomsten naar concrete acties. Ook moeten gemeenten goede afspraken maken met testeigenaren en scholen over databeheer.

Om te bepalen of de meetinstrumenten in de toekomst beter bijdragen aan het behalen van doelen van gemeenten, is het nodig de inzet van deze meetinstrumenten te blijven volgen. Het is wenselijk om meer inzicht te krijgen in hoe de scholen de informatie uit de meetinstrumenten gebruiken.

Daarnaast is het van belang de inzet van meetinstrumenten voor motorische vaardigheden in perspectief te plaatsen. Motorische vaardigheden zijn maar een deel van een leven lang bewegen: ook motivatie (plezier), vertrouwen en kennis spelen een rol.

Referenties

De Jonge, M., Singh, A. S., & Lucassen, J. M. H. (2020). *Metten van motorische vaardigheden bij 4- tot 12-jarigen: gebruik van motorische testen om kinderen in Nederland beter te laten bewegen*. Mulier Instituut.